Forureningen af Danmarks største sø er blevet værre

Miljø

Af professor Kaj Sand-Jensen og Post. Doc. Jonas Stage Sø

Et prisværdigt borgerinitiativ kræver en ren Arresø. Desværre er medieomtalen præget af manglende information om de reelle forhold, og de ansvarlige kommuner, Miljøstyrelsen og deres fagpersoner ytrer sig ikke. Skæbnen for Danmarks største sø illustrerer den bevidste politiske nedprioritering af kontrol og viden om natur og miljø siden Fogh-regeringen i 2001. Landet over er søernes kvalitet forværret, og katastrofer med iltsvind og fedtemøg hærger efterhånden de faste farvande og kystvande.

Et studie af Arresøs forureningstal viser, at søen har oplevet mellem 17 og 43 procent højere indhold af både kvælstof, fosfor og alger i de seneste 14 år. Det er voldsomt, og fremtidige forbedringer vil derfor kræve bedre kontrol af forureningskilder fra både landbruget og byerne.

Arresø er stor og lavvandet, så selv ved svag vind får bølgerne fat i søbunden. Det er urealistisk at oppumpe det øverste af søbunden fra søens kæmpeareal. Forslag om at behandle søen med et middel, der binder fosfaten, er også dødfødt. Det sidste vil anslået koste en halv milliard kroner, og en teoretisk effekt vil gå tabt pga. tilløbene, som fører næringsstoffer ind i søen, hvis vand udskiftes på blot tre år.

Glem derfor løsninger som at oppumpe søsediment og tilsætte kemikalier. Der er kun én løsning – reducerede tilførsler af næringsstoffer udefra.

Mindre eksterne næringstilførsler har endog tidligere vist sig yderst effektive. Fra 1975 og forstærket af avanceret spildevandsrensning efter 1990 frem til 2010 faldt søens fosforindhold næsten til en ottendedel i nøje samklang med renere tilløb. Bedre håndtering af landbrugets gødning i perioden reducerede også søens kvælstofindhold. Derfor faldt søens algemængde meget markant og søvandet blev klarere.

Spritklar blev vandet ikke, for søen var og er fortsat næringsrig og bundens partikler hvirvles hyppigt op i vandet af vind og bølger og bidrager til det uklare grøngule søvand.

Næringstilførsel fra det åbne land og byernes spildevand til Arresø er senest opgjort af Miljøstyrelsen for 2016-2018. Her indgår nedbørsbetingede tab. Landbruget bidrager stort til næringstabene fra det åbne land. For fosfors vedkommende fordeler bidragene til Arresø sig med 45 procent fra det åbne land, 29 procent fra byernes rensningsanlæg, mens nedbørsbetingede bidrag udgør resten (26 procent). For kvælstofs vedkommende bidrager det åbne land med 64 procent og rensningsanlæggene med 32 procent, mens blot 4 procent er nedbørsbetinget.

Tallene bekræfter landbruget og byernes rensningsanlæg som hovedkilder til næringstilførslen til Arresø. Landbruget bidrager både via drænvand, overfladevand og grundvand. Fosfor tilføres som opløst fosfat og opløst organisk stof, og endvidere

Danmarks største sø, Arresø, lider under forurening. *Foto: Allan Nørregaard*

som fosfor i jordpartikler, som skyller af markerne ved kraftig nedbør. Man ser skyllerender i markerne, både på hældende og på fladt terræn.

Denne jordflugt er potentielt meget stor; se bare på de grumsede vandløb efter kraftige regnskyl. Vi ved, at de øger tabet af næringsstoffer, og det samme gør de dyrkede jordes stigende indhold, som har mættet dem med fosfor, da de hvert år de sidste 75 år har modtaget mere fosforgødning end det fernes med afgrøderne. Når små jordpartikler skylles bort, havner meget i Arresø. Kvælstof forlader markerne både som opløst nitrat og indeholdt i organisk stof.

Tilladelse til øget gødskning og reduktion af 10 m brede udyrkede bræmmer til blot 2 m langs vandløbene med Landbrugspakken (V) i 2016 øgede risikoen for større tab af både fosfor og kvælstof fra dyrkede marker til vandmiljøet.

Øget bosætning og industri i byerne i Arresøs opland giver også mulighed for øget næringstilførsel til Arresø, men vi mangler de seneste tal herfor. Rekorddyre investeringer i avanceret rensning blev indført i rensningsanlæggene i 1990erne og reducerede markant næringsindholdet (mere end 90 procent for fosfor), og rensningsteknologien forbedres stadig med mulighed for endnu effektivere rensning.

Alger og næringsforhold hænger nøje sammen i Arresø, både for fosfor og kvælstof. Begge stoffer optages i de mange alger om sommeren, der bringer indholdet af opløst fosfat og nitrat tæt på nul. Når repræsentanter fra landbruget fremfører, at det udelukkende er fosfor, der bestemmer algeindholdet i Arresø er det ikke korrekt, og desuden bidrager dyrkede marker som angivet til fosfortilførslen.

Tilførslen af kvælstof til Arresø kan ikke betragtes isoleret. Kvælstof og fosfor forsvinder ikke i Arresø – begge føres videre til Roskilde Fjord og her har vores studier tidligere vist, at væksten af alger i vandet og af fedtemøg på bunden stiger, især med øget kvælstofindhold. Problemerne i Arresø forsætter altså i Roskilde-Ise fjord.

Så en renere Arresø kræver mindre gødning, efterafgrøder, bredere udyrkede bræmmer og stop for dyrkningen af lavbundsjorde. Endvidere separat kloakering og endnu bedre rensning og styring i rensningsanlæggene. Men en Arresø så ren som en lille dyb hedesø, det vil aldrig være muligt. Men badesø, god fiskesø og fin biodiversitet er absolut realistisk – og også afgørende for Roskilde Fjord.

Kaj Sand-Jensen er ved Københavns Universitet, Biologisk Institut, Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Jonas Stage Sø er ved Syddansk Universitet, Biologisk Institut, Økologisk Afdeling.

Ny lov gør, at nu skal bestyrelsespladserne fordeles, som var det skattemæssige fradrag

Ligestilling

Af Hans Kristian Skibby (DD)

Så er vi her igen, Danmark! En ny lov er på vej - og ikke bare en hvilken som helst lov, men kønsbalanceloven L 61, der skal sørge for at de største børsnoterede virksomheder i landet har en ligelig kønsfordeling i deres bestyrelser. For nu er det ikke længere vigtigt, hvem der har individuel kompetence eller erfaring; det handler om tal og køn. Hvis ikke de rette kønsprocenter er på plads i ledelsen, ja så falder hammeren med både bøder og sanktioner.

Erhvervsminister Morten Bødskov (S), jeg ved ikke med dig, men det lyder mere som en dårlig sketch end som virkelighed. Men tillykke til ministeren som er lykkedes med at få regeringspartiet Venstre med på den galej. Det er mig en gåde hvordan et liberalt parti kan sikre fertal for statsgaranterede kønskvoter på direktionsgangen!

Hvad er der sket med friheden til at vælge de bedste til jobbet? Hvorfor skal de største virksomheder nu til at bøvle med at justere bestyrelsessammensætningen for at nå den magiske 40-49 % repræsentation af det "underrepræsenterede" køn? Det er jo lidt som at spille bingo – bare uden nogen garanti for, at pladen nogensinde bliver fuld. Ja der er jo tilmed ingen gevinster! Loven kræver i øvrigt, at kønsfordelingen konstant justeres, men kun hvis nogen hopper af vognen mellem valg. Er det kun mig, eller er det hele en smule forvirrende?

Danmark har ellers allerede love, der opfordrer til kønsmæssig ligestilling i erhvervslivet. Faktisk har vi en af verdens mest ligestillede arbejdsmarkeder. Men nu skal vi altså til at skærpe reglerne – og ikke på grund af et nationalt behov, men fordi vi skal efterleve EU's kønsbalancedirektiv. Hvad blev der af den danske selvbestemmelse. Er vi virkelig nødt til at tvinge virksomheder til at tilpasse deres udvælgelsesprocesser og bogføre deres kønsbalancer, som var det skattemæssige fradrag?

Måske har SVM-regeringen fået en idé om, at lige kønsfordeling automatisk skaber bedre bestyrelser. Problemet er bare, at det slet ikke er bevist. Kompetence og erfaring er vigtige faktorer i bestyrelsesarbejde – og køn kan i bedste fald være en mindre del af den ligning. I stedet for at lade virksomhederne fokusere på vækst og udvikling, pålægger vi dem nu at føre kønsregnskab og tilmed risikere bødestraf, hvis balancen ikke passer. Når alt kommer til alt kan en bestyrelsesplads for det "underrepræsenterede køn" måske få samme værdi som en præmie fra bankospil, en fin anerkendelse, men tror SVM-regeringen virkelig at danske erhvervskvinder vil besætte stillinger fordi de vinder i kvote-bankospil? I Danmarksdemokraterne tror vi ubetinget på at faglige kvalifikationer altid vinder i det lange løb og derfor vil vi naturligvis stemme imod SVM-regeringens nye Kønsbalancelov.